

THÔNG CÁO BÁO CHÍ

Hội thảo “Vai trò của tổ chức xã hội dân sự trong vận động phát triển chính sách phòng chống tác hại thuốc lá và rượu bia ở Việt Nam”

Với mục tiêu đẩy mạnh tiến trình phát triển chính sách theo hướng xã hội hóa công tác phòng chống tác hại thuốc lá và lạm dụng rượu bia ở Việt Nam, Liên minh Vận động Phát triển Chính sách Y tế dựa vào Bằng chứng Khoa học (EBHPD) phối hợp cùng với tổ chức HealthBridge Canada tổ chức hội thảo “Vai trò của tổ chức xã hội dân sự trong vận động phát triển chính sách phòng chống tác hại thuốc lá và rượu bia ở Việt Nam” vào ngày 14 tháng 7 năm 2015 tại Khách sạn Pullman, Hà Nội.

Bà Phan Thị Hải, Phó Chánh Văn phòng Chương trình Phòng chống tác hại (PCTH) của thuốc lá, Phó Giám đốc Quỹ PCTH của thuốc lá, Bộ Y tế cho biết Việt Nam là một trong 15 nước có tỷ lệ nam giới trưởng thành hút thuốc lá cao nhất trên thế giới. Tỷ lệ nam giới trưởng thành hút thuốc là 47,4%, có nghĩa là cứ 2 nam giới trưởng thành ở Việt Nam thì có 1 người hút thuốc. Trong khu vực các nước ASEAN, Việt Nam là quốc gia đứng thứ 3 có số người hút thuốc lá cao nhất (15 triệu người), chỉ sau Indonesia và Philippines. Trung bình hàng năm có tới 40.000 người tử vong do các bệnh liên quan đến sử dụng thuốc lá, gấp 3 lần số người chết do tai nạn giao thông.

Trong khi đó theo thống kê của Bộ Công thương, Việt Nam cũng trở thành quốc gia tiêu thụ bia cao nhất Đông Nam Á và đứng thứ 4 ở châu Á chỉ sau Nhật Bản, Hàn Quốc và Trung Quốc với lượng tiêu thụ hơn 3 tỷ lít mỗi năm. Tiêu thụ rượu tăng hơn 7,5% chỉ trong một năm, từ 63 triệu lít năm 2012 lên gần 68 triệu lít năm 2013.

Việc tiêu thụ thuốc lá và rượu bia ở Việt Nam trong thời gian qua ngày càng tăng đã gây ra những gánh nặng không chỉ về tổn hại sức khỏe con người mà cả về kinh tế xã hội. Bên cạnh những gánh nặng về bệnh tật và tai nạn thương tích gia tăng, còn phải kể đến nguy cơ mất an ninh xã hội, bạo lực học đường, bạo lực gia đình, các nguy cơ về nghèo đói như một hậu quả tất yếu của tăng chi phí khám chữa bệnh hay mất năng suất lao động, kéo theo đó là gia tăng áp lực lên quỹ an sinh xã hội. Năm 2012, người Việt Nam đã tiêu tốn hơn 22 nghìn tỷ đồng cho các sản phẩm thuốc lá, chiếm từ 5-10% tổng số chi tiêu của hộ gia đình. Trong khi đó chi phí điều trị các bệnh ung thư phổi, bệnh tim và bệnh phổi tắc nghẽn mãn tính - chỉ là ba trong số 25 loại bệnh do hút thuốc lá gây ra, lên tới 23 nghìn tỷ đồng năm 2013.

Bà Phan Thị Hải cũng cho biết luật phòng chống tác hại thuốc lá được thông qua vào năm 2012 đã có những tác động nhất định thông qua các biện pháp cắt giảm cung và cắt giảm cầu. Thực hiện đồng thời việc tăng thuế, quản lý chặt kinh doanh thuốc lá, cấm quảng cáo và ghi nhãn in cảnh báo về tác hại đối với sức khỏe. Tuy nhiên hiện nay, giá và thuế thuốc lá còn thấp, việc tiếp cận mua thuốc lá còn dễ dàng trong giới trẻ và người thu nhập thấp. Tình hình vi phạm quảng cáo, khuyến mại thuốc lá tại điểm bán lẻ còn phổ biến, đặc biệt tại thành phố

lớn. Bên cạnh đó, năng lực triển khai, quản lý chương trình PCTH của thuốc lá tại một số địa phương còn hạn chế, kết quả thanh kiểm tra và xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực PCTH thuốc lá chưa được thực hiện thường xuyên. Trên thị trường, xuất hiện các sản phẩm thuốc lá mới như Shisha và các loại thuốc lá điện tử... thu hút thanh thiếu niên và người tiêu dùng. Những vấn đề đó là một phần khó khăn và thách thức đặt ra đối với công tác phòng chống tác hại thuốc lá tại Việt Nam.

Theo bà Phạm Thị Hoàng Anh, giám đốc tổ chức HealthBridge Canada tại Việt Nam “Chính phủ Việt Nam cần phải có những chính sách hiệu quả trong kiểm soát thuốc lá và rượu bia bao gồm kiểm soát bán lẻ, mở rộng kiểm soát quảng cáo và khuyến mãi. Ngoài ra, chính sách về môi trường không khói thuốc được xem là hiệu quả với phòng chống tác hại thuốc lá. Bên cạnh đó, cần tăng cường giáo dục thanh thiếu niên về nguy cơ sức khỏe khi sử dụng thuốc lá rượu bia trong nhà trường và trên các phương tiện thông tin đại chúng. Nhà nước cũng cần cân nhắc đến việc tăng thuế với các mặt hàng này, bên cạnh lợi ích tăng thu ngân sách còn có tác dụng giảm tiêu dùng và các hệ lụy liên quan đối với cả người sử dụng thường xuyên và không thường xuyên.”

Mạng lưới các tổ chức xã hội dân sự ở Việt Nam hiện nay rất đa dạng, từ các tổ chức chính trị xã hội, tổ chức xã hội nghề nghiệp, tổ chức phi chính phủ, tổ chức nghiên cứu vận động chính sách và tổ chức tự thân xuất phát từ cộng đồng. Tuy nhiên hầu hết đối với công tác phòng chống tác hại thuốc lá rượu bia đều chưa có sự tham gia tích cực và hiệu quả. Trong khi đó, có rất nhiều hoạt động về phòng chống tác hại thuốc lá rượu bia mà các tổ chức có thể tham gia, từ việc hỗ trợ, cung cấp bằng chứng cho các cơ quan hoạch định chính sách về tác hại do sử dụng thuốc lá và lạm dụng rượu bia, đến việc thực hiện truyền thông thúc đẩy người dân tham gia thực thi chính sách tại cộng đồng, hay việc các tổ chức xã hội dân sự thực thi chức năng giám sát xã hội đối với hoạt động của chính phủ và các doanh nghiệp về triển khai luật và chính sách phòng chống tác hại thuốc lá, rượu bia.

Ông Trần Tuấn, giám đốc Trung tâm Nghiên cứu và Đào tạo Phát triển Cộng đồng, trưởng ban Thường trực Hành động của EBHPD cho rằng “Thực trạng của các tổ chức xã hội dân sự hiện nay là do thiếu một chiến lược tập trung, chưa tạo được đầu mối tập hợp lực lượng và chưa có chiến lược cùng tham gia và cùng hành động trong khu vực phòng chống tác hại thuốc lá, rượu bia. Quan trọng hơn đó là thiếu nguồn tài chính ổn định đảm bảo sự tham gia bền vững của các tổ chức này. Việc cần làm ngay bây giờ đó là truyền thông thay đổi nhận thức, xác định vai trò của các tổ chứcXHDS trong phòng chống tác hại thuốc lá, rượu bia. Bản thân các tổ chức XHDS phải nhận thấy sự cần thiết phải liên kết, liên minh với nhau, tạo khung chiến lược hành động cụ thể với thuốc lá và rượu bia trong giai đoạn 2015 – 2016. Về phía chính phủ, không chỉ dừng lại ở việc thúc đẩy sự tham gia của các thành phần xã hội cùng với nhà nước thực thi luật và chính sách phòng chống tác hại thuốc lá và lạm dụng rượu bia, mà cần tiến đến có được một cơ chế tài chính dành riêng cho hoạt động của các tổ chức xã hội dân sự trong lĩnh vực này. Chẳng hạn, cơ chế phân bổ quỹ phòng chống thuốc lá, phòng chống lạm dụng rượu bia, trong đó trích một tỷ lệ nhất định dành cho các tổ chức xã hội dân sự thực hiện các sáng kiến phòng chống tác hại thuốc lá, rượu bia.”

Bà Bungon Ritthiphakdee, giám đốc Liên minh Kiểm soát thuốc lá Đông Nam Á (SEATCA) chia sẻ kinh nghiệm của các tổ chức xã hội dân sự làm việc trong lĩnh vực phòng chống tác hại

thuốc lá và rượu bia ở Thái Lan: “Năm 2014, nguồn thu cho quỹ ThaiHealth từ thuế phụ thu đối với các sản phẩm thuốc lá và rượu bia ở Thái Lan ước tính lên tới 150 triệu USD. Trong đó ngoài 90% ngân quỹ dành cho các tài trợ chỉ định liên quan đến vấn đề nâng cao sức khỏe và dành cho các mục tiêu định hướng chiến lược thì có khoảng 10% tài trợ mở dành cho cộng đồng tham gia vào sáng kiến nâng cao sức khỏe. Đây cũng là cơ hội dành cho các tổ chức xã hội dân sự hoạt động trong lĩnh vực phòng chống tác hại thuốc lá và rượu bia.”

Để đẩy mạnh hoạt động phòng chống tác hại thuốc lá và lạm dụng rượu bia, các đại biểu hội thảo thống nhất với định hướng các tổ chức xã hội dân sự trong thời gian tới tiến hành vận động chính phủ theo hướng, bên cạnh phát triển chính sách kiểm soát chặt chẽ hơn đối với tiêu thụ các sản phẩm thuốc lá rượu bia, cần tạo môi trường rộng mở về cơ chế và tài chính cho các tổ chứcXHDS cùng tham gia, với nguồn kinh phí ổn định trích từ thuế thuốc lá, rượu bia.

Hội thảo diễn ra với sự góp mặt của 70 đại biểu đến từ các bộ ban ngành như Ủy ban các vấn đề xã hội của quốc hội; Quỹ phòng chống tác hại thuốc lá, Cục khoa học công nghệ và đào tạo, Bộ Y tế; các tổ chức quốc tế như Tổ chức Y tế thế giới (WHO), Hiệp hội An toàn đường bộ toàn cầu (GRSP) cùng các trường đại học Y, đại học Y tế Công cộng và các trung tâm, viện nghiên cứu, các tổ chức phi chính phủ, tổ chức XHDS trong nước và quốc tế, các chuyên gia và cơ quan thông tấn báo chí.

Để biết thêm thông tin chi tiết, xin liên hệ:

Anh Bùi Mạnh Tiến, Cán bộ truyền thông

Liên minh Vận động chính sách Y tế (EBHPD)

SĐT: 090 468 0209 | Email: tien.bui@rtccd.org.vn hoặc info@ebhpd.vn